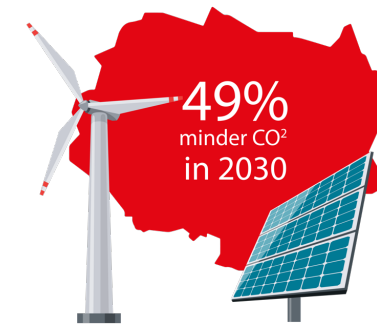

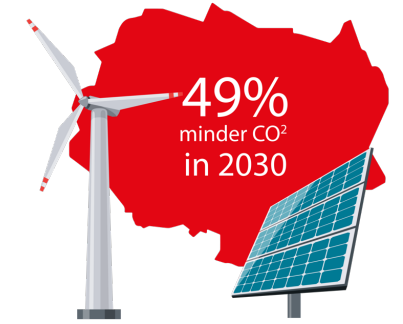
Adviezen Meedenktank

Resultaten na 2 Denkdagen

Energiestrategie
Twente

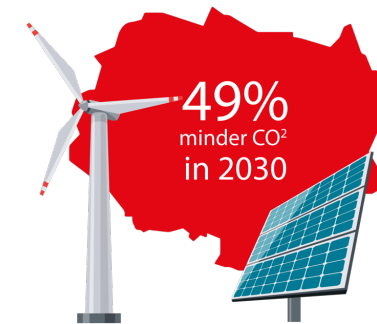
RES Twente

Naar wat voor advies werken we toe?

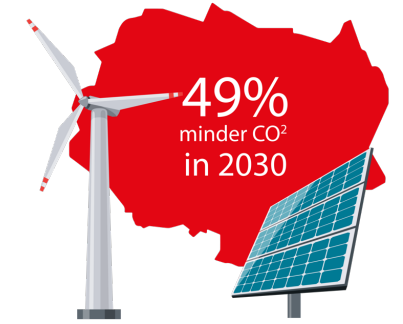
➤ Een advies met input voor de RES Twente 2.0:

- ✓ Namens een brede groep belangenorganisaties
- ✓ Over openstaande vraagstukken
- ✓ Kort en bondig
- ✓ Concreet en scherp geformuleerd
- ✓ Gemakkelijk te beoordelen (ergo: lijst met x aantal adviezen)

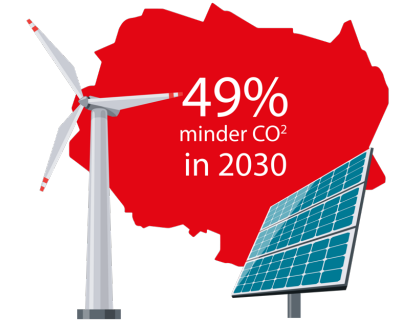
Hoe kwam dit advies tot stand?

- ✓ **Dag 1 (14 okt)**
  - ✓ Kennismaken, open dialoog - Gesprek op basis van vraagstukken

- ✓ **Online feedback**
  - ✓ Opbrengst van 55 concept-adviezen – Beoordeeld door meedenkers

- ✓ **Dag 2 (18 nov)**
  - ✓ Verder praten en uitwerken van de adviezen
  - ✓ Concretiseren – schrappen - aanvullen

Hoe gaat het verder?

- **December '22: Online convergeren**
  - Geef online aan welke 5 adviezen je prioriteit wil geven
  - Geef aan of je mee wil schrijven aan een definitieve versie

- **Januari '23: Dialoog met bestuurders**
  - Bijeenkomst in januari
  - Met stuurgroep RES, bestuurlijke adviesgroep (BAG) en vertegenwoordiging meedenktank

- **Februari – april '23: Advies werkt door in concept-RES 2.0**
  - Terugkoppeling richting Meedenktank

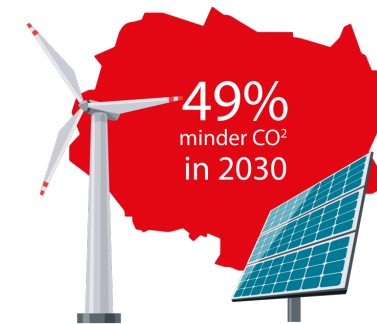

Wat zijn de adviezen?

- **20 adviezen op hoofdlijnen**
  - De samenvatting staat in dit document
  - Elk advies heeft een uitgebreide toelichting / meerdere 'deel-adviezen' (die komen uit de verslagen)
  - Deze adviezen vallen binnen de opgave van de RES 2.0 en de Twentse Energie Agenda
- **1 advies heeft een 'status aparte'**
  - Dit advies valt buiten de kaders van de RES 1.0 en wordt niet door alle leden gedeeld
  - Wel opgenomen omdat het een belangrijke zorg/stem uit de samenleving is

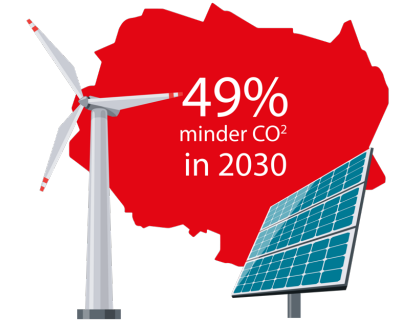
Adviezen Meedenktank

Resultaten na 2 Denkdagen

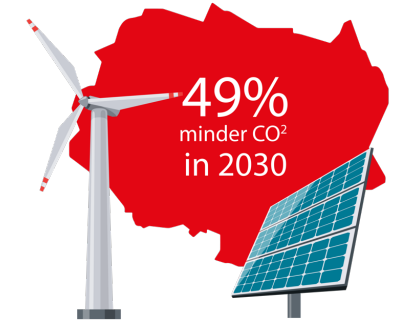
Energiestrategie
Twente

RES Twente

0. Kijk breder dan wind en zon vóór 2030

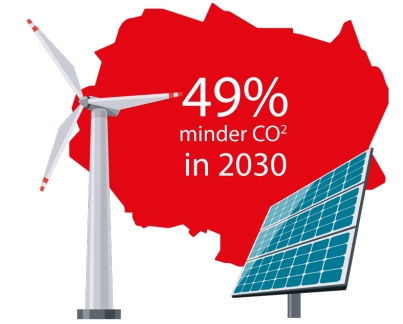
- **Status aparte!**
  - Dit advies valt buiten de kaders van de RES 1.0 en wordt niet door alle leden gedeeld
  - Wel opgenomen omdat het een belangrijke zorg/stem uit de samenleving is
- **Samenvatting advies**
  - De nadelige effecten van windmolens zijn volgens sommige Meedenkers te groot
  - Belangrijkste zorgen: effecten op het landschap en recreatie
  - Hun voorkeur gaat uit naar opwek met kernenergie (buiten Twente), wind op zee en geothermie en aardwarmte

1. Houd bij wind rekening met:

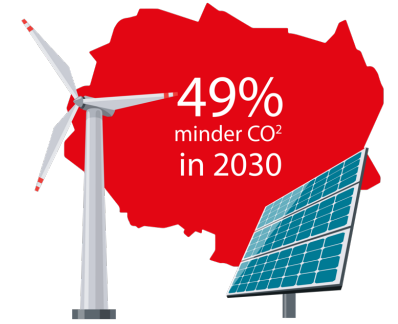
- **Houd bij de plaatsing van wind rekening met:**
  - Voldoende afstand tot woningen/woonwijken (afstandsnormen)
  - Mogelijke schade aan ecologie (vogels, stikstof, fijnstof door slijtage)
  - Mogelijke effecten op het landschap, toerisme, recreatie
- **Komen ze toch, dan gaat de voorkeur uit naar:**
  - Clustering: enkele molens dicht bij elkaar. Liever enkele hoge, dan meerdere lage molens
  - Goede inpassing in het landschap
  - Langs bedrijventerreinen, bestaande infrastructuur, langs Duitse grens
- **Maak snelheid met een eerste windmolen(cluster) in Twente: zodat mensen kunnen wennen**
- **Durf het voorkeursrecht te vestigen op zoekgebieden (zodat opbrengsten lokaal blijven)**

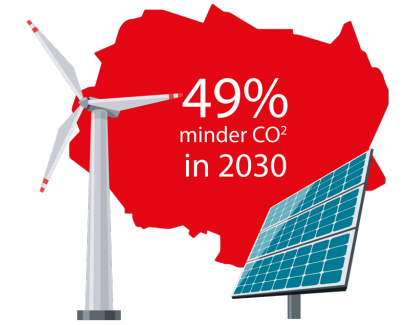
2. Stimuleer de opwek van zon met regelgeving

- **Stem gemeentelijk beleid af voor zon op grond**
  - Regelgeving tussen gemeenten kan verschillen: zorg voor uniformiteit in de regio
  - Zorg voor logische en eenvoudige regels
- **Verplicht zonnepanelen op nieuwbouwwoningen en boven parkeerterreinen**

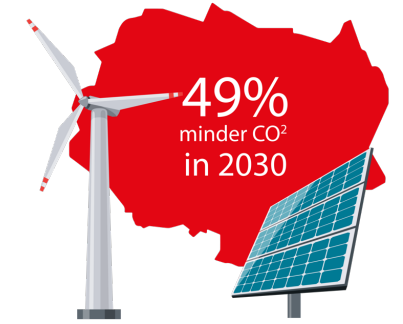
3. Werk aan een oplossing voor netcongestie en stimuleer innovaties voor opslag

- **Maak plannen om de capaciteit van het net te vergroten**
  - Zorgpunt: er is onvoldoende ruimte op het net voor de invoeding van wind en zon
- **Creëer gemeentelijke of regionale grootschalige energie-opslag**
  - Zet in op waterstof om fluctuaties op te kunnen vangen
  - Stel vast wat de rol van de overheid hierin zou moeten zijn
- **Stimuleer nieuwe innovaties voor batterijen en opslag**
  - Stimuleer innovaties bijv. met groene leges
  - En een fonds om proeftuinen mogelijk te maken

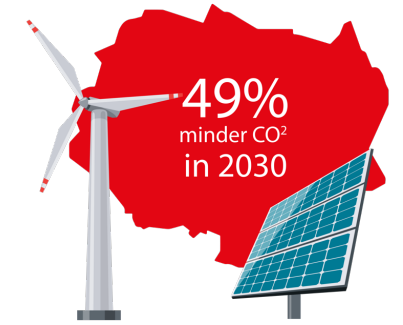
4. Breng vraag en aanbod van energie dicht bij elkaar

- **Stimuleer koppelkansen: breng warmteopwek en -vraag bij elkaar**
  - Kijk hoe je functies kunt combineren: bijv. een kas naast een fabriek, een zwembad naast een schaatsbaan
- **Wees kritisch op nieuwe afnemers (bedrijven die warmte nodig hebben)**
  - Willen we wel allerlei nieuwe bedrijven die veel elektriciteit/warmte nodig hebben?

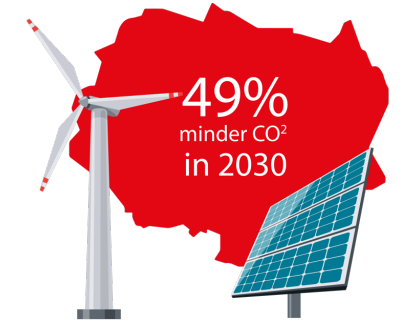
5. Maak het regionale warmtenet toekomstbestendig en eerlijk (en maak snelheid)

- **Maak voor de warmtetransitie plannen voor de korte én lange termijn**
  - Biomassa, biogas en restafval zijn transitiebronnen; zorg voor flexibiliteit zodat we ook in een circulaire economie in 2050 warmte hebben
- **Voorkom monopolie-posities op het warmtenet**
  - Zorg voor meerdere exploitanten/leveranciers zodat er marktwerking komt
- **Zorg voor een eerlijke prijs voor warmte (true pricing)**

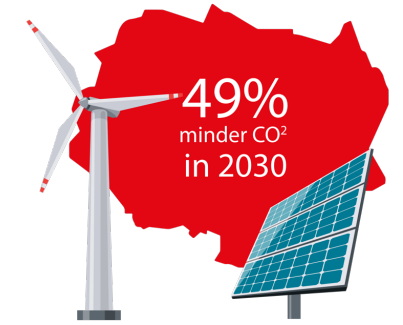
6. Stimuleer de ontwikkeling van kleinschalige warmteopwek/netten

- **Stimuleer experimenten in de warmte-techniek**
- Wat wordt al gedaan wat je groter zou kunnen maken? (heat pipes, warmtebatterijen, etc.)
- **Onderzoek de mogelijkheden voor kleine (aard)warmte-netten**
  - Kijk samen met de UT hoe je bestaande pilots of experimenten kunt opschalen.
- **Start een lobby voor experimenteer-regio's:** geschikt voor grote experimenten
- **Zet in op low-tech innovaties:** maak nieuwe innovaties financieel mogelijk en verleen vergunningen

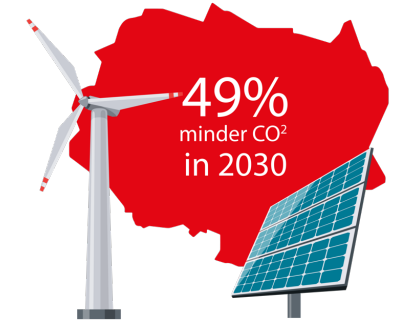
7. Stimuleer de opschaling van biogas

- **Ga nu aan de slag met biogas**
  - Ga niet wachten op nieuwe technieken maar houd de vaart erin
- **Creëer kansen voor de opschaling van biogas/vergisting**
  - Pas regelgeving aan, vergemakkelijk de financiering, bijv. met een garantstelling
- **Benut de huidige gasnetten voor biogas**
  - Biogas kan dienen als invoeding (en lost ook stikstof/mestoverschot op)
- **Verkort de vergunningsprocedure voor nieuwe energieprojecten**
  - Maak het wettelijk mogelijk dat een lokaal warmtenet 'los' kan van een groot warmtenet

8. Ga voor zoveel mogelijk lokaal eigendom

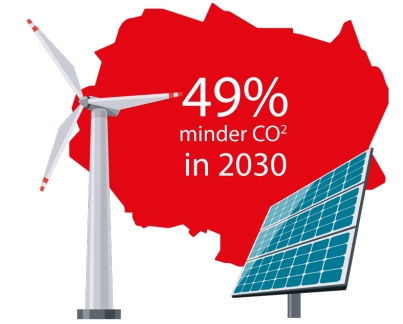
- **Doe het zoveel mogelijk lokaal (bij warmte)**
  - Minstens 50 %, maar liever meer! Zo profiteren omwonenden (lasten + lusten)
  - Het worden eigen plannen van de gemeenschap.
- **Maak in een vroeg stadium afspraken over lokaal eigendom (bij wind en zon)**
  - Eerst afspraken over lokaal eigendom, daarna de rest
  - Spreek af dat de opbrengsten ten goede komen van omwonenden

9. Stimuleer energiecoöperaties en lokale initiatieven

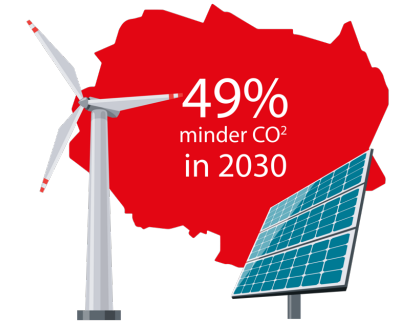
- **Stel je open voor samenwerking met energiecoöperaties**
  - Te veel gemeenten zien nog niet de voordelen en de potentie
  - Neem mensen serieus, onderschat burgers niet langer
  - Betaal inwoners ook voor kennis en expertise (financiële ondersteuning)
- **Laat goede initiatieven niet langer stranden**
  - Help initiatieven beter met aanvragen van subsidie (juiste moment, juiste manier)
  - Stel een taskforce in en richt je organisatie hierop in
  - Verstrek groene leningen, sta garant, help initiatieven met professionaliseren

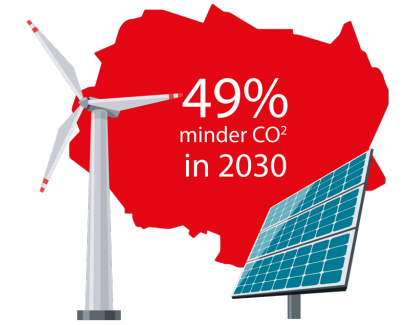
10. Communiceer naar inwoners over de energietransitie / RES in klare taal

- **Start een campagne over de energietransitie in Twente**
  - Benoem de urgentie en de 'why' van de opgave
  - Pas je taalgebruik en middelen aan op diverse doelgroepen
  - Communiceer vanuit Twentse trots
  - Laat zien waar we naartoe gaan (2050) en wees duidelijk over wat al vaststaat
- **Maak een doe-agenda; laat concreet zien wat regio Twente gaat dóen**
  - Laat bestuurlijk leiderschap (lef) zien: vertel wat we gaan doen + wat de resultaten zullen zijn

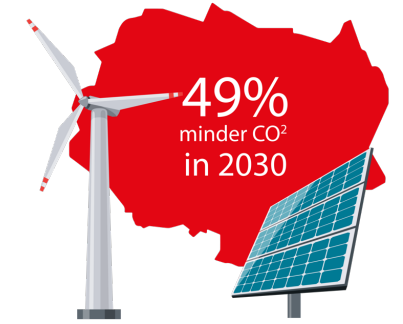
11. Communiceer naar inwoners over warmte (op wijkniveau, met voorbeelden)

- **Communiceer verwachtingen over het warmtenet/bronnen**
  - Warmte als goede oplossing
  - Communiceer per wijk over de plannen/verwachtingen voor inwoners (zodat zij weten of ze zelf moeten investeren in een warmtepomp of niet)
  - Verbeter het imago van warmtenetten (met verhalen/goede voorbeelden)
  - Ga huis-aan-huis in gesprek over aardgasvrij maken van woningen

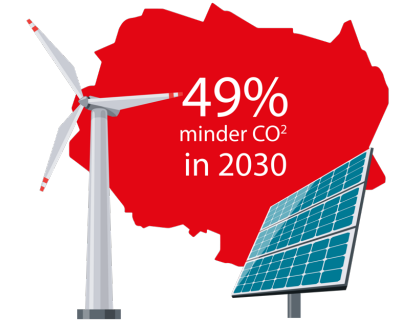
12. Communiceer naar inwoners over wind en zon (met behulp van tools)

- **Benut de bestaande tools**
  - Laat inwoners het effect van windmolens ervaren met visualisaties/tools
  - Benut de tool van de UT waarmee je kunt zien hoeveel molens/zon je nodig hebt voor voldoende duurzame energie
- **Communiceer over acceptatie óf draagvlak**
  - Vaak lopen deze door elkaar, maar ze zijn niet hetzelfde (voorkeuren verschillen)

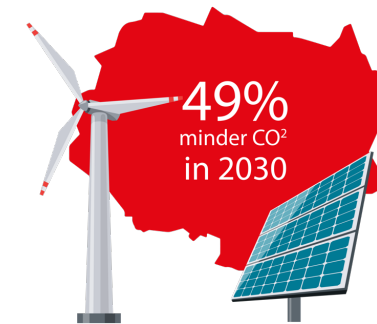
13. Organiseer participatie over de energietransitie/RES (representatief, in dialoog met bestuurders)

- **Zet een representatief burgerberaad op om alle geluiden te horen**
  - Vaak hoor je alleen tegenstanders. Geef ook stille midden een stem
- **Voer een enquête uit onder inwoners**
  - Zonder al te veel knellende kaders vooraf. En neem uitkomsten serieus.
- **Breng inwoners/belangenorganisaties en bestuurders/volksvertegenwoordigers met elkaar in gesprek**
  - Breng de meedenktank in gesprek met bestuurders/raadsleden
  - Organiseer maandelijks een Energie Café

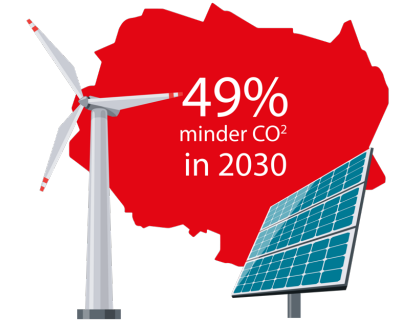
14. Organiseer participatie over zoekgebieden en projecten (vanaf de start, met invloed)

- **Start participatie bij inwoners, niet bij projectontwikkelaars**
  - Te vaak worden inwoners aan het eind betrokken, als alles al besloten is. Draai dit om
  - Ga voor dialoog (ipv zenden/eenrichtingsverkeer)
- **Zorg dat inwoners niet alleen mogen 'meedenken', maar ook invloed hebben**
  - Wees duidelijk over wat al vaststaat en waarover nog ruimte is
- **Leer lessen van gebiedsprocessen uit het verleden**

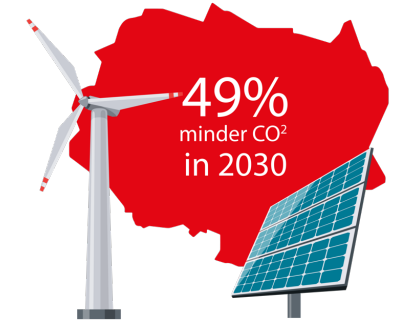
15. Help inwoners om duurzame keuzes te maken

- **Geef inwoners de informatie om duurzame keuzes te maken**
  - Voor inwoners is het moeilijk te achterhalen wat voor hun (huis) de beste optie is
  - En wanneer investeringen terugverdiend zijn
- **Zet in op energiebesparing**
  - Help inwoners om gebruik te maken van energiefondsen / of help ze direct
  - Geef gratis verduurzamingsadvies en help inwoners met actieve begeleiding

16. Breng technische kennis op de juiste plek

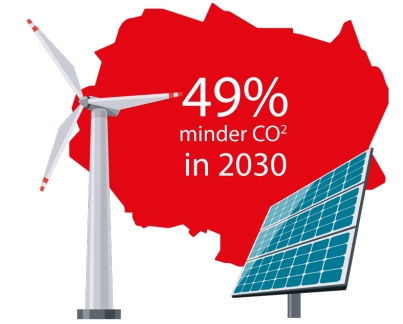
- **Zoek de verbinding met de Twentse kennisinstellingen**
  - Dit is de taak van de RES: verbind kennispartners (UT, Saxion, ROC) aan overheden
- **Vergroot kennis bij de gemeenten over de energietransitie en toekomstige bronnen**
  - Bijv. met scholingssessies of met handreiking voor ambtenaren
  - Deel ook kennis over de energiecoaches-aanpak
- **Verklein de kennisachterstand bij installateurs**
  - Velen zijn nog niet klaar voor de transitie. Gebrek aan tijd/mankracht. Dit leidt tot verschillende of verkeerde adviezen

17. Leer van praktijkvoorbeelden hier en elders

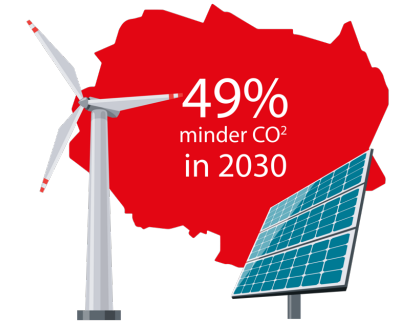
- **Leer van inspirerende (buitenlandse) voorbeelden en deel deze verhalen**
  - Leer over warmtenetten van Denemarken, geothermie in München en Parijs, biomassa van Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk
- **Organiseer een excursie naar de goede voorbeelden**
  - Bijv. naar Nagele, Ijsselmuiden of Saarbeck
- **Leer van de lessen die nu worden opgedaan in Aadorp**
  - Energiecoöperatie aanpak daar is een mooi voorbeeld naar het Deense model

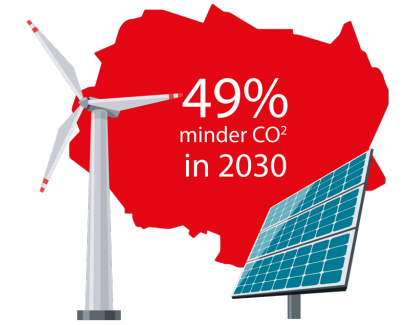
18. Maak een integraal en wendbaar plan voor de Twentse Energie Agenda (2030-2050)

- **Maak in de Twentse Energie Agenda integrale (systeem)keuzes**
  - Weeg ook alternatieven voor wind/zon mee voor na 2030. Ga met bestuurders, ambtenaren en deskundigen samen op de hei
- **Prioriteer de toekomstige bronnen**
  - Welke zijn het meest kansrijk voor Twente? Wat is onze strategie voor na 2030?
- **Onderzoek de kansen van micro-kerncentrales en thorium**
  - Kijk wat je als overheden kan doen in Twente om kernenergie lokaal op te pakken. Bijv. door een onderzoek/pilot/lobby te starten. *(NB: enkele Meedenkers zien dit als optie vóór 2030; anderen achten dit onhaalbaar).*

19. Verbind de energietransitie aan andere opgaven

- **Ga gebiedsgericht te werk**
  - Betrek ook andere opgaven zoals stikstof, water/droogte, mobiliteit, landelijk gebied, toerisme, circulaire landbouw, biodiversiteit
- **De energietransitie is sterk verbonden met mobiliteit**
  - Elektrische (deel)auto's hebben een batterij die kan fungeren als tijdelijke opslag en teruglevering in een smart grid
  - Overheden zouden collectieve oplossingen zoals deelmobiliteit daarom meer moeten stimuleren

20. Overige adviezen

- **Benut Twents snoeihout voor de lokale opwek van biomassa**
  - Laat Twents snoeihout niet verdwijnen over de grens, maar benut het lokaal
- **Zorg voor een duurzame standaard bij toekomstige woningbouw**
  - Nieuw te bouwen woningen (bedrijven/industrie) zouden optimaal duurzaam/klimaatneutraal moeten zijn. Dit gaat niet vanzelf
  - Gemeenten moeten een (aanvulling op het) bouwbesluit afspreken
  - Geef huizen met zonnepanelen korting op de WOZ